

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

«Палка патріотка України»

До 110-річчя від дня народження

Олени Теліги

Бібліографічний покажчик

Видання друге, доповнене

Славутич 2016

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2016 році 110-річчя від дня народження Олени Теліги – видатної поетеси і Громадянки України, якій вона, не вагаючись, віддала своє життя.

Покажчик містить біографію, твори письменниці, видання та статті про її життя і творчість, сценарії, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:	Панова Л.І., Соловійова Л.О., Янченко О.О.
Комп'ютерний набір:	Соловійова Л.О.
Відповідальна за випуск:	Портная Н.В.

*«Чи дійсно вже немає цієї барвистої постаті,
великої доньки свого народу, й передусім - великої поетки,
яка свою поезію органічно пов'язала з чинною боротьбою
за долю свого народу й уміла, як мало з її сучасників,
в поезії не зрадити революцію, а в революції - поезію;
її поетичне слово не лише вело інших, але й вело
її несхибними дорогами аж до самої смерті.»*

Ірина Падох

Дуже мало ми знаємо про неї, випірнувши з тих років, коли під темною завісою від народу приховувалося багато імен його героїв.

Олена Теліга – Шовгенова (таким було її дівоче прізвище), відома поетеса, літературний критик, діяч української культури, народилася в Іллінську під Москвою в інтелігентній напівбілоруській – напівукраїнській родині. Мати її була дочкою православного священника. Батько Іван Опанасович знаним фахівцем, гідротехніком-практиком, працював на головних водних артеріях: Москві-ріці, Волзі, Клязьмі, Сіверському Донці, був одним із авторів проекту зрошення 500 тис.десятин Голодного Степу поблизу Ташкента.

З 1918 року родина мешкає у Києві. Змалечку вабила Олену природа міста, його сади та парки. Цвітіння дерев зачаровувало дівчину і можливо саме природа пробудила у неї поетичну уяву. Зазначимо, що і молодший із синів Івана Опанасовича став російським поетом. У Києві Олена вчить у жіночій гімназії Дучинської українську мову поряд з російською, німецькою, французькою. Вона вивчає й такі дисципліни, як Закон Божий, російську граматику, історію,

арифметику, географію, чистопис, малювання та креслення. Треба сказати, що вчилася вона посередньо. Незабаром влада згортає приватну освіту: всі діти повинні навчатися в єдиних трудових звичайних школах. Є відомості, що Олена потрапляє саме до такої.

...1921 року починається голод. Іван Опанасович розуміє, що тим, хто відвідував різні країни, під час пошуків шпигунів та імперіалістичних агентів буде несолодко... Обирає для себе Чехію і зникає з Києва. Архівні матеріали свідчать, що навесні 1925 року мати Олени з дочкою та сином Сергієм вирушили з міста до Подєбрада у Чехію, де на той час ректором Української господарської академії був її чоловік. Саме в Чехії Олена спочатку отримує «матуру» – атестат, а потім закінчує історико-філологічне відділення Українського педінституту в Празі. Тут вона знайомиться зі своїм вірним другом, з яким і піде на розстріл – з Михайлом Телігою. Саме тоді, після гучного весілля, вона і стає Оленою Телігою. В Чехії відбувається її становлення як поетки, публіциста-літературознавця.

Коли почалася Друга світова війна, Олена Теліга жила у Польщі, з 1929-го, коли у Варшаві померла її мати. Тоді ж настали злигодні та нестатки. Є відомості, що їй доводилося працювати з музичними номерами у нічних

кабаре і навіть манекенницею, але потім вдалося влаштуватися вчителькою початкових класів. Проте, якесь нездоланне тяжіння до Києва жило в її душі постійно. Трагічний Київ чекав її і вона, не зважаючи, що на неї чатує небезпека, вирушила разом із Уласом Самчуком і кількома друзями до міста своєї юності.

22 жовтня 1941 р. на

автомашині через Святошин та Брест-Литовське шосе вона мчить Києвом і щемить її серце поблизу КП і тих місць, які вона колись залишила. У Києві Олена Теліга організовує Спілку українських письменників, відкриває пункт харчування для своїх соратників, співпрацює з редакцією Українського слова Івана Рогача, що знаходилась на Бульварно-Кудрявській вулиці, видає тижневик літератури і мистецтва «Літаври».

У своєму останньому листі вона напише: «...ми йшли вчора ввечері коло засніженого університету, самі білі і замерзли так, що устами не можна було поворухнути, з холодного приміщення Спілки до холодного дому... Але за цим снігом і вітрами відчувається вже яскраве сонце і зелена весна».

Зі слів очевидців дізнаємось, що жила О.Теліга в Києві «в якомусь провулку, в старому двоповерховому будинку, її помешкання було на першому поверсі. Вікна з усіх кімнат виходили на подвір'я. Господинею була похилого віку бабуся... На двох стінах - суцільні картини, портрети й ікони. Дуже багато словників – українських, російських, чеських...»

Після арешту редакції «Українського слова» О.Теліга не брала до уваги постанов німецької влади. Ігнорувала вказівки німців зухвало і принципово. На що сподівалася вона? «Літаври» заборонили, 7 лютого 1942 р. почалися арешти. Друзі її попереджали, що гестапо готує засідку на вул. Трьохсвятительській, де розміщувалася Спілка. Але вона знала на що іде, тікати не збиралася. У приватній розмові з М.Михалевичем вперто підкреслила : «Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу...»

Це був її свідомий вибір, це був її шлях, який вона гідно пройшла до останнього подиху. Олена пішла на стовідсоткову загибель, з нею пішов і її Михайло. Під час арешту він назвався письменником, щоб бути разом з нею.

У київському гестапо О.Теліга перебувала у камері N 34. Тоді ж відбулася її зустріч із сестрою Лесі Українки, з якою обмовились кількома фразами. На сірім гестапівським мурі залишила вона свій останній автограф: вгорі намальовано тризуб і напис: «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга». За даними істориків, 22 лютого 1942 р. українську письменницю-патріотку було розстріляно у Бабиному Яру разом з чоловіком та соратниками.

Ніби передчуваючи долю, колись вона пророче написала:

*І в павутинні перехресних барв,
Я палко мрію до самого рання,
Щоб Бог зіслав мені найбільший дар:
Гарячу смерть, не зимне умирання.*

Твори О. Теліги

Теліга О. Вірші / О. Теліга // Українське Диво: Поетич. антол. / За упоряд та ред. В. Коломійця. – Кн. 2. – К: Укр.письменник, 2005. – С. 308-313.

Теліга О. Збірник / О. Теліга. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1992. – 473 с.

Теліга О. «Коли приходиш ніжний і шумкий»: Вірш / О. Теліга // Дніпро. – 2015. – № 4-6. – С. 91.

Теліга О. Крізь біль розлук – у радість стріч: Поезія / О. Теліга // Дзвін. – 1995. – № 5. – С. 15-19.

Теліга О. Листи. Спогади / О. Теліга. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2003. – 400 с.: іл.

Теліга О. Літо: Вірш / О. Теліга // Шедеври української любовної лірики: Літературно-художнє видання. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 289.

Теліга О. О краю мій...: Твори. Документи. Бібліографічний нарис / О. Теліга. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1999. – 496 с.

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Атом серця: Укр. поезія першої половини ХХ ст.: Для ст.шк.віку. – К.: Веселка, 1992. – С. 288-290. – (Шк. б-ка).

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Вітчизна. – 2004. – № 1-2. – С. 144-149.

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Дороговказ. Поезії О. Теліги та О. Ольжича. – К.: Фундація ім. О. Ольжича вид-во ім. О. Теліги, 1994. – С. 17-29.

Теліга О. Поезії // О. Теліга / Живиця: Хрестоматія укр. літ-ра ХХ ст. У 2-х кн. Кн 2. – К.: Твім інтер, 1998. – С. 237-242.

Теліга О. Поезії // М. Жулинський Слово і доля: Навч. посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2006. – С. 582-586.

Теліга О. Поезії // О. Теліга / Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. навч. закладів / Упоряд. Р. Мовчан, Ю. Ковалів. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 1999. – С. 47-48.

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ-ри та літерат. критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 2. – С. 607-611.

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ-ри та літерат. критики ХХ ст. – К.: АКОНІТ, 2001. – Кн. 2 – С. 727-730.

Теліга О. Поезії // О. Теліга / Український декламатор: Збірка віршів для укр. молоді / Упоряд. Н. і О. Зінкевичі; Передм. Р. Семківа. – К: Смолоскип, 2006. – С. 270-278.

Теліга О. Поезії / О. Теліга // Хрестоматія з укр. літератури (ХХ ст.): 10-11 кл. – К.: Укр. центр духовної культури, 1999. – С. 430-432.

Теліга О. Поезії. Уривки з прозових творів / О. Теліга // Дивослов. – 2000. – № 6. – С. 55-57.

Про життя та творчість О. Теліги

Бернадська Н. Олена Теліга // Н. Бернадська Укр. літ-ра ХХ ст.: Навч. посібник для старшокл. та вступників до вищих навч. закл. – К.: Знання-Прес, 2006. – С. 122.

Бернадська Н. Основні віхи життя і творчості О. Теліги // Н. Бернадська Укр. літ-ра ХХ ст.: Навч. посібник для старшокл. та вступників до вищих навч. закл. – К.: Знання-Прес, 2006. – С. 123.

Бернадська Н. Поєднання громадянських та інтимних мотивів у поезіях О. Теліги «Мужчинам», «Чоловікові», «Вечірня пісня», «Літо» // Н. Бернадська Укр. літ-ра ХХ ст.: Навч. посібник для старшокл. та вступників до вищих навч. закл. – К.: Знання-Прес, 2006. – С. 123-127.

Бондар Н. Олена Теліга / Н. Бондар // Живиця: Хрестоматія укр. літ-ри ХХ ст. У 2-х кн. Кн 2. – К.: Твім інтер, 1998. – С. 234-236.

Бондар-Терещенко І. Усе – лише не це!: Чи могла Олена Теліга уникнути арешту? / І. Бондар-Терещенко // Слово. – 1995. – № 1. – С. 6.

Герасимук В. Гаряче серце і «гаряча смерть» нескореної поетеси Олени Теліги / В. Герасимук // Літературна Україна. – 2006. – 27 липня. – С. 2.

Гнатюк Н. Як спалах блискавки: До 100-річчя від дня народження Олени Теліги / Н. Гнатюк // Урядовий кур'єр. – 2006. – 21 липня. – С. 8.

Гончар О. Засяяли нові грані: Олега Теліга / О. Гончар // Літературна Україна. – 2006. – 14 вересня. – С. 4.

Грабовський В. Геній і таємниця – нероздільні: Олена Теліга / В. Грабовський // Літературна Україна. – 2006. – 14 вересня. – С. 4.

Донцов Д. Поетика вогняних меж: Олена Теліга / Д. Донцов // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ-ри та літерат. критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 2. – С. 600-607.

Жулинський М. Духовна велич героїчного чину: Олена Теліга // М. Жулинський Українська література: творці і твори: учням, абітурентам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С. 651-663.

Жулинський М. Олена Теліга // М. Жулинський Слово і доля: Навч. посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2006. – С. 571-581.

Жулинський М. Пішла, бо знала: повернеться!: Олена Теліга: духовна велич та ідейна самопожертва / М. Жулинський // Голос України. – 1997. – № 208. – С. 6.

Ільєва Г. «Нехай життя хитнеться й відпливе, мов корабель у заграві пожежі!»: Сторінки життя і творчості О. Теліги / Г. Ільєва // Дзвін. – 1995. – № 5. – С. 19-21.

Ільєва Г. «Сплелися боротьба й кохання, і кращий хто, не знаю я»: Пасіонарність любовної поезії Олени Теліги / Г. Ільєва // Літературна Україна. – 1995. – № 37-38. – С. 3.

Ільницький М. Олена Теліга // М. Ільницький Західноукраїнська і емігрантська поезія 20-30-х років. – К., 1992. – С. 39-40.

Кобець О. Пішли у вічність удвох: Олена Теліга // Жінка. – 1996. – № 5. – С. 10.

Ковальчук О. «Вітрами й сонцем Бог мій шлях намітив»: Літературно-муз. композиція до 100-річчя від дня народження Олени Теліги // Дивослово. – 2006. – № 7. – С. 30-35.

Луняк Є Українка за покликом серця Олена Теліга // Є. Луняк Минувшина України в романтичних історіях. – К.: Книга, 2011. – С. 529-544.

Мельничук Г. Олена Теліга: Жінка героїчної долі / Г. Мельничук // 1000 незабутніх імен України. – К.: Школа, 2005. – С. 167-169.

Миронець Н. Зоря першої величини: То коли ж таки і де народилася Олена Теліга / Н. Миронець // Літературна Україна. – 2006. – 14 вересня. – С. 4.

Миронець Н. Олена Теліга та Олег Штуль: Ідейна єдність та духовна близькість / Н. Миронець // Розбудова держави. – 2003. – № 9-12. – С. 39-50.

Миронець Н. Постать Олени Теліги в епістолярному контексті / Н. Миронець // О. Теліга Листи. Спогади. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2003. – С. 5-32.

Миронець Н. Теліга Олена Н. Миронець // Українки в історії. – К.: Либідь, 2004. – С. 196-202.

Олена Теліга // Атом серця: Укр. поезія першої половини ХХ ст.: Для ст.шк.віку. – К.: Веселка, 1992. – С. 288. – (Шк. б-ка).

Олена Теліга // Вітчизна. – 2004. – № 1-2. – С. 142-144.

Олена Теліга // Енциклопедія українознавства. – Львів, 2000. – Т. 8. – С. 3164.

Олена Теліга // Історія укр. літ. ХХ ст.: У 2-х кн. Кн. 2. Ч. 1: 1940-ві – 1950-ті роки: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1994. – С. 98-105.

Олена Теліга // Новий довідник: Укр. мова та літ. – К.: ТОВ «Казка», 2005. – С. 717-719.

Олена Теліга // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ-ри та літ. критики ХХ ст. – К.: АКОНІТ, 2001. – В 4-х кн. – Кн.2 – С. 726.

Олена Теліга // Хрестоматія з укр. літератури (ХХ ст.): 10-11 кл. – К.: Укр. центр духовної культури, 1999. – С. 430.

Олійник-Рахманний Р. Олена Теліга // Р. Олійник-Рахманний Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919-1939). – К.: Четверта хвиля, 1999. – С. 91-92.

Оліфіренко С.М. Теліга Олена / С.М. Оліфіренко, В.В. Оліфіренко, Л.В. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 351.

Покотило В. Як Олена Теліга інтерв'ю у мене брала: Із спогадів старого оунівця / В. Покотило // Вітчизна. – 2003. – № 5-6. – С. 134-138.

Полум'яна патріотка: До 110-річчя від дня народження О. І. Теліги // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2016. – № 3. – С. 36-46.

Свідзинський А. До 60-ліття загибелі Олени Теліги / А. Свідзинський // Розбудова держави. – 2002. – № 1-4. – С. 58-59.

Скляренко В.М. и др. Телига Елена Ивановна // Скляренко В.М. и др. 100 знаменитых женщин Украины. – Харьков: Фолио, 2006. – С. 424-429. – (100 знаменитых).

Скуратівський В. Олена Теліга як явище / В. Скуратівський // Дивослово. – 2000. – № 6. – С. 54-55.

Славутич Я. Олена Теліга // Я. Славутич Розстріляна муза: Мартиролог. Нариси про поетів. – К.: Либідь, 1992. – С. 164-171.

Соя Б. Сильні духом: Олег Ольжич, Олена Теліга – поети і герої / Б. Соя // Дивослово. – 2005. – № 4. – С. 14-20.

Теліга Олена // Повернуті імена: Рекоменд. покажчик. Вип. 4. – К., 1995. – С. 44-52.

Теліга Олена Іванівна (1906-1942): поетеса // Укр. культура. – 2000. – № 1. – С. 28.

Теліга Олена Іванівна // Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І. Ф. Кураса. – К.: Вища шк., 2003. – С. 218-320.

Теліга Олена // Українські письменники: Довідник. – К.: Велес, 2013. – С. 246-248.

Теліга Олена Іванівна // Усі цитати до творів з української літератури. 5-12 класи / Укладач Н.В. Курганова. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – С. 323-329.

Фасоля А. Поетика вогняних меж: Творчість Олени Теліги як засіб формування духовного світу школяра / А. Фасоля // Дивослово. – 1996. – № 11. – С. 44-50.

Червоненко О. Розстріляне сонце: До 100-річчя з дня народження О. Теліги / О. Червоненко // Київська правда. – 2006. – 1 серпня. – С. 3.

Шпак В. П. Олена Теліга / В. П. Шпак // Гроно нездоланих співців: Літ. портр. Укр. письменників ХХ ст., твори яких увійшли до оновлених шкіл. програм: Навч. посібник для вчителів та учнів ст. кл. серед. шкіл. / Упоряд. В. І. Кузьменко. – К.: Укр. письменник, 1997. – С. 227-239.

Черниш А. Кросворд «Поети-патріоти»: О. Ольжич та Олена Теліга // Дивослово. – 2000. – № 6. – С.64.

Інтернет-ресурси

Теліга Ольга Іванівна [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B3%D0%B0_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 30.04.2016. – (Дата звернення 26.06.2016).

Біографія О.Теліги (коротко) [Електронний ресурс] // dovidka.biz.ua: Довідник цікавих фактів та корисних знань. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/olena-teliga-biografiya/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Олена Теліга – біографія [Електронний ресурс] // Клуб поезії. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua/metr.php?id=138&type=biogr>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Олена Теліга – біографія [Електронний ресурс] // Українська література. Теорія літератури. Готуймося до іспиту та ЗНО з української літератури. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://www.ukrlitzno.com.ua/olena-teliga-biografiya/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Олена Теліга. Коротке життя довжиною у вічність [Електронний ресурс] / Марина Калачова // Національний технічний університет України. «Київський політехнічний інститут ім. І. Сикорського. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://kpi.ua/teliga>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Національний ідеал Олени Теліги [Електронний ресурс] // Україна Incognita. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://incognita.day.kiev.ua/nacziionalnij-ideal-oleni-teligi.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Олена Теліга – біографія [Електронний ресурс] // Українська література. Електронна бібліотека: все для вивчення укр. літ. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://ukrclassic.com.ua/katalog/t/teliga-olena/735-olena-teliga>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Біографія Олени Теліги [Електронний ресурс] // Only.Art. – Електр. дані. – Режим доступу: – Електр. дані. – <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/teliga-olena-biografiya/>. Назва з екрану. – (Дата звернення 26.06.2016).

Зміст

Біографія О. Теліги.....	3
Твори О. Теліги.....	8
Про життя і творчість.....	9
Інтернет-ресурси.....	14